ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Վ.Վ.Հարությունյան /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 6

«06» դեկտեմբերի 2023 թ.

ԷԻԿ/բ-194 Տնտեսագիտության հիմունքներ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ
Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ **101801.00.6, Սերվիս**
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ **101801.01.6, Սերվիս**
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ **սերվիսի բակալավր**
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ **էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման**
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ **առկա**
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ **1-ին կուրս, 2-րդ կիսամյակ**

Դասախոս(ներ)՝ **Արինե Ստեփանյան**
/անուն, ազգանուն/

էլ. հասցե/ներ arin-step88@mail.ru

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	3
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները	4
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների	4
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	6
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները	6
8.	Դասավանդման մեթոդներ..	7
9.	Ուսումնառության մեթոդները	7
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը	8
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ..	11
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ..	12
12.1.	Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ..	12
12.2.	Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ..	14
12.3.	Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ..	16
12.4.	Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	16
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում..	17
14.	Գնահատում..	18
14.1.	Ուսանողների գիտելիքների ստուգում..	18
14.2.	Հարցաշար..	18
14.3.	Գնահատման չափանիշներ	19
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ..	22

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում[1].

«Տնտեսագիտության հիմունքներ» դասընթացը կարևորվում է կրթության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է «Սերվիս» կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է.

- Տնտեսագիտության հիմունքների զարգացման օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին:
- Արտադրող-սպառող փոխգործունեության չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ:
- Միկրո և մակրոտնտեսական ցուցանիշների և դրանց առանձին-առանձին համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից:
- Կարճաժամկետ և երկարաժամկետ հատվածներում կոնկրետ տնտեսական իրավիճակների վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- Սովորեցնել տնտեսագիտության հիմունքներ դասընթացի տեսական հիմքերը:
- Բացատրել դասընթացի կառուցվածքի սկզբունքների օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել միկրո և մանկրոտնտեսական առանձին ցուցանիշների հետազոտություններ և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:
- Սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել սահմանափակ ռեսուրսների օգտագործման առանձնահատկությունները բաշխման, փոխանակության և սպառման տնտեսական հարաբերությունների համատեքստում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/.

«Տնտեսագիտության հիմունքներ» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների դպրոցական գիտելիքների, տնտեսագիտական հմտությունների առկայությունը

<u>կամ</u>

«Տնտեսագիտության հիմունքներ» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը 101801.01.6 «Սերվիս» մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Սերվիսի ոլորտի տնտեսագիտություն», «Սերվիսի մենեջմենթ» և «Ձեռնարկչատիրական գործունեության պլանավորումը և կազմակերպումը սերվիսում» դասընթացներից:

«Տնտեսագիտության հիմունքներ» որպես մեթոդաբանական գիտություն հիմք է հանդիսանում ուսումնառության հաջորդ կուրսերում մյուս տնտեսագիտական դասընթացների ուսումնասիրության համար:

---

[1] Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը[2] և /կամ կոմպետենցիաները.

«Տնտեսագիտության հիմունքներ» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. իմանա թե ինչպես են դրսևորվում դասընթացի ճանաչողական, մեթոդաբանական, գործնական և կանխատեսման ֆուկնցիաների տեսական հիմունքները,
2. իմանա ինչպես են դրսևորվում և կիրառվում ընդհանուր ճանաչողական ֆունկցիաների ուսումնասիրման մեթոդական հիմքերը
3. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
4. տիրապետի տնտեսական աճի և տնտեսական հավասարկշռության, լրիվ զբաղվածության և արժեզրկման հետազոտության մեթոդներին,
5. կարողանա որոշել դասընթացի առանձին թեմաների փոխադարձ կապն ու օրգանական միասնությունը հասարակության զարգացման տարբեր փուլերում
6. կարողանա տնտեսագիտության տեսության դասընթացի ուսումնասիրությա ընթացքում ձեռք բերած տեսական գիտելիքների շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,
ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,
ԳԿ9 խնդիրների լուծում,
ԳԿ10 որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,
ՀԳԿ3 սովորելու ունակություն,
ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,
ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,
ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,
ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների[3].

---

[2] http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf
Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

[3] Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

«Տնտեսագիտության հիմունքներ» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մասնագիտական գործունեության ընթացքում, հետազոտական լաբորատորիաներում աշխատելու, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և տնտեսագիտության տարբեր ոլորտների բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարություն (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	3 կրեդիտ/ 90ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ	ժամաքանակ
Դասախոսություն	20	
Գործնական աշխատանք	22	
Սեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	48	
Ընդամենը	90	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	ստուգարք	

7. <u>Ուսումնական աշխատանքների տեսակները</u>[4] .
   - **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:

[4] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

  Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակությանհարցադրումների և պատասխանների մասին:
- **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդոլոգիան:

  Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրա-կացություն
- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

  Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են[5]՝
  - **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
  - **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործ-

[5] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

ընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:

- Էսսե – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
- Կլոր սեղան – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- Նախագծերի մեթոդ – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- Հարցի նախապատրաստման մոդել –կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- Աշխատանքային տետր – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- Զեկույց – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- Հարցազրույց – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են՝**[6] հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր.

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**[7]՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում.

[6] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:
[7] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների[8].

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	ինքնուրույն աշխատանք
1.	<u>Թեմա 1</u> ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԵՎ ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ▪ Պահանջմունքները և դրանց դասակարգումը ▪ Բարիքը և դրա տարբեր դասակարգումները: Բարիքների արտադրությունը, բաշխումը, փոխանակությունը և սպառումը ▪ Տնտեսական ռեսուրսները և դրանց սահմանափակությունը: Տնտեսական ընտրություն ▪ Արտադրության գործոնները, դրանց փոխներգործությունն ու համակցությունը: Արտադրական ֆունկցիա (նախնական ծանոթացում) ▪ Արտադրական հնարավորությունների և տնտեսական արդյունավետությանկորը: Լրացուցիչ ծախքերի աճի օրենքը ▪ Տրանսակցիոն ծախքեր	2		2		6
2.	<u>Թեմա 2</u> ՇՈՒԿԱՅԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ▪ Շուկայական տնտեսության ձևավորման նախադրյալները եվ ընդհանուր տարրերը: Դասական լիբերալիզմը եվ «Անտեսանելի ձեռքի» հայեցակարգը ▪ Շուկայի գործառույթները եվ հիմնական սկզբունքները ▪ Շուկայի դասակարգման հիմնական մոտեցումները եվ կառուցվածքը: շուկայի դրական եվ բացասական կողմերը	2		2		6

---

[8] Նման է օրացուցային պլանին

3.	<u>Թեմա 3</u> ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ▪ Պահանջարկը եվ դրա մեծության վրա ազդող գործոնները: Պահանջարկի օրենքը եվ կորը ▪ Առաջարկը եվ դրա մեծության վրա ազդող գործոնները: Առաջարկի օրենքը եվ կորը ▪ Շուկայական հավասարակշռություն: Շուկայական հավասարակշռության գինը եվ դրա գործառույթը ▪ Առաջարկի եվ պահանջարկի գնային ճկունության տեսությունը	2		2		6
4.	<u>Թեմա 4</u> ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ՎԱՐՔԱԳԾԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ▪ Սահմանային օգտակարության տեսությունները ▪ Սպառողական վարքի էությունը եվ դերը պահանջարկի ձեվավորման գործում: Անտարբերության կորերը: Բյուջետային սահմանափակումը եվ սպառողի հավասարակշռությունը ▪ Սպառողի եվ արտադրողի ավելցուկը	2		2		4
5.	<u>Թեմա 5</u> ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԾԱԽՔԵՐԸ ԵՎ ՇԱՀՈՒՅԹԸ ▪ Ծախքերը, դրանց էությունը, կառուցվածքը եվ դասակարգումը ▪ Շահույթի տնտեսագիտական էությունը եվ գործառույթները: Շահույթի աղբյուրների տարբեր մեկնաբանումները	2		2		4
6.	<u>Թեմա 6</u> ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ: ՄՐՑԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԴՐԱ ՏԱՐԱՏԵՍԱԿՆԵՐԸ: ՄՐՑԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀԸ ▪ Ձեռնարկությունը եվ դրա էությունը ▪ Ֆիրման շուկայական հարաբերությունների համակարգում: ▪ Արտադրության գործոնների շուկան եվ առանձնահատկությունները ▪ Մրցակցությունը եվ դրա տարատեսակները: Մրցակցություն եվ մենաշնորհ (մոնոպոլիա) ▪ Ֆիրմայի տնտեսական հավասարակշռությունը կատարյալ եվ ոչ կատարյալ մրցակցության պայմաններում	2		4		6
7.	<u>Թեմա 7</u> ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՇՈՒԿԱՆ ԵՎ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԸ ▪ Աշխատանքի շուկա. գործառույթները եվ մեխանիզմը: Աշխատանքի	2		2		4

	առաջարկի եվ պահանջարկի կորերը ▪ Աշխատավարձ. էությունը, մակարդակը եվ դինամիկան					
8.	<u>Թեմա 8</u> ԿԱՊԻՏԱԼԻ ՇՈՒԿԱՆ ԵՎ ՏՈԿՈՍԸ ▪ Կապիտալ. Գործառույթների եվ մեկնաբանումների տարբերակումը: Ձեռնարկատիրական կապիտալի ձեվավորումը ▪ Հիմնական եվ շրջանառու կապիտալ, դրանց շրջապտույտը, պտույտը եվ ամորտիզացիան ▪ Տոկոսի էությունը, դինամիկան եվ գործոնները	2		2		4
9.	<u>Թեմա 9</u> ՀՈՂԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ՇՈՒԿԱՆ ԵՎ ՀՈՂԱՅԻՆ ՌԵՆՏԱՆ ▪ Հողային ռեսուրսների առաջարկի սահմանափակությունը: Սահմանային արտադրողականության տեսությունը եվ հողային ռենտան: Դիֆերենցիալ հողային ռենտա ▪ Հողի գինը՝ որպես կապիտալային ակտիվ	2		2		4
10.	<u>Թեմա 10</u> ՁԵՌՆԵՐԵՑՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ▪ Ձեռներեցություն. տնտեսագիտական բովանդակությունը, հատկանիշները եվ տեսակները: ձեռնարկատիրական ռիսկ ▪ Ձեռներեցության կազմակերպման հիմնական ձեվերը, դրանց առավելություններն ու թերությունները	2		2		4
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		20		22		48

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Գ. Կիրակոսյան «Տնտեսագիտության տեսություն»	Երևան 2009թ.
2.	Ավետիսյան Ս.Ս, Թովմասյան Ռ.Ա. «Տնտեսագիտության տեսություն»	Երևան 2010թ.
3.	Գոռթնի Դ. Ջեյմս, Ռիչարդ Լ. Ստրոուպ, Ա.Հ.Սթուղենմունդի, Ռասել Ս. Սոբելի «Տնտեսագիտություն: Մասնավոր և հասարակական ընտրություն:» Թարգմանություն՝ գլխ. խմբագիր պրոֆ.Գ. Կիրակոսյան	Երևան 1999թ.

4.	Թովմասյան Ռ.Ա. «Տնտեսագիտության տեսություն»	Երևան 2006թ.
5.	Խաչատրյան Գ. Հ. «Տնտեսագիտության տեսություն»	Երևան 2007թ.
6.	Ղուշչյան Հ. Բ. «Մակրոէկոնոմիկա»	Երևան 1992թ.
7.	Մարկոսյան Ա., Սաֆարյան Ռ. «Շուկայական տեսության հիմնախնդիրները»	Երևան 2002թ.
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Войтов А. Г. „Экономика. Общий курс“ (фундаментальная теория экономики). Учебник	М. 2003
2.	Гугасян Г. М. „ Экономическая теория. Ключевые вопросы.“ Учебник	М. 2004
3.	Липсиц И.В. . „ Экономика. Учебник для вузов“:	М.2004
4.	Макконелл К.Р. Брю С.Л. Экономикс: Принципы,проблемы и политика. В 2-х томах.	М.1996
5.	Носов С.С. « Экономическая теория Краткий курс.»	М.2001
6.	Носов С.С. „ Основы Экономики.“ Учебник	М. 2004
7.	Основы экономической теории. Курс лекции Под общ. ред. А.А.Кочеткова	М.2004
8.	Раúзберг Б. А. „ Основы Экономики.“ Учебник пособие.	М. 2000
9.	Стенлейк Дж.Ф. . „ Экономикс для начинающих. “	М.1994
10.	„ Экономическая теория.“ Учебник. Под ред. Камаева В. Д.	М. 2000
11.	„ Экономическая теория.“ Учебник. Под общ. ред. В.И.Видяпина и др.	М.2005
12.	„ Экономика. .“ Учебник под ред. А.С.Булатова	М.2001
13.	Янова В.В. „ Экономика. .“ Учебник	М.2007
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.		
2.		

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն[9]
1.	ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ	Պահանջմունքները և դրանց դասակարգումը	2	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված

[9] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԵՎ ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	Բարիքը և դրա տարբեր դասակարգումները: Բարիքների արտադրությունը, բաշխումը, փոխանակությունը և սպառումը Տնտեսական ռեսուրսները և դրանց սահմանափակությունը: Տնտեսական ընտրություն Արտադրության գործոնները, դրանց փոխներգործությունն ու համակցությունը: Արտադրական ֆունկցիա (նախնական ծանոթացում)		գրականությունը
2.	ՇՈՒԿԱՅԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ	Շուկայական տնտեսության ձևավորման նախադրյալները եվ ընդհանուր տարրերը: Դասական լիբերալիզմը եվ «Անտեսանելի ձեռքի» հայեցակարգը Շուկայի գործառույթները եվ հիմնական սկզբունքները	2	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
3.	ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ	Պահանջարկը եվ դրա մեծության վրա ազդող գործոնները: Պահանջարկի օրենքը եվ կորը Առաջարկը եվ դրա մեծության վրա ազդող գործոնները: Առաջարկի օրենքը եվ կորը Շուկայական հավասարակշռություն:	2	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
4.	ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ՎԱՐՔԱԳԾԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ	Սահմանային օգտակարության տեսությունները Սպառողական վարքի էությունը եվ դերը պահանջարկի ձևավորման գործում: Անտարբերության կորերը:	2	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը

		Բյուջետային սահմանափակումը եվ սպառողի հավասարակշռությունը Սպառողի եվ արտադրողի ավելցուկը		
5.	ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԾԱԽՔԵՐԸ ԵՎ ՇԱՀՈՒՅԹԸ	Ծախքերը, դրանց էությունը, կառուցվածքը եվ դասակարգումը Շահույթի տնտեսագիտական էությունը եվ գործառույթները: Շահույթի աղբյուրների տարբեր մեկնաբանումները	2	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
6.	ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ: ՄՐՑԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԴՐԱ ՏԱՐԱՏԵՍԱԿՆԵՐԸ	Ձեռնարկությունը եվ դրա էությունը Ֆիրման շուկայական հարաբերությունների համակարգում: Արտադրության գործոնների շուկան եվ առանձնահատկությունները Մրցակցությունը եվ դրա տարատեսակները:	2	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
7.	ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՇՈՒԿԱՆ ԵՎ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԸ	Աշխատանքի շուկա. գործառույթները եվ մեխանիզմը: Աշխատանքի առաջարկի եվ պահանջարկի կորերը Աշխատավարձի էությունը, մակարդակը եվ դինամիկան	2	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
8.	ԿԱՊԻՏԱԼԻ ՇՈՒԿԱՆ ԵՎ ՏՈԿՈՍԸ	Կապիտալ. Գործառույթների եվ մեկնաբանումների տարբերակումը: Ձեռնարկատիրական կապիտալի ձեվավորումը	2	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը

		Հիմնական եվ շրջանառու կապիտալ, դրանց շրջապտույտը, պտույտը եվ ամորտիզացիան Տոկոսի էությունը, դինամիկան եվ գործոնները		
9.	ՀՈՂԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՄՆԵՐԻ ՇՈՒԿԱՆ ԵՎ ՀՈՂԱՅԻՆ ՌԵՆՏԱՆ	Հողային ռեսուրսների առաջարկի սահմանափակությունը: Սահմանային արտադրողականության տեսությունը եվ հողային ռենտան:	2	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
10.	ՁԵՌՆԵՐԵՑՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ	Ձեռներեցություն. տնտեսագիտական բովանդակությունը, հատկանիշները եվ տեսակները: Ձեռնարկատիրական ռիսկ Ձեռներեցության կազմակերպման հիմնական ձեվերը	2	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[10]
1.	ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԵՎ ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ	Պահանջմունքները և դրանց դասակարգումը Բարիքը և դրա տարբեր	2	գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը

[10] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	դասակարգումները: Բարիքների արտադրությունը, բաշխումը, փոխանակությունը և սպառումը Տնտեսական ռեսուրսները և դրանց սահմանափակությունը: Տնտեսական ընտրություն Արտադրության գործոնները, դրանց փոխներգործությունն ու համակցությունը: Արտադրական ֆունկցիա (նախնական ծանոթացում)			
2.	ՇՈՒԿԱՅԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ	Շուկայական տնտեսության ձևավորման նախադրյալները եվ ընդհանուր տարրերը: Դասական լիբերալիզմը եվ «Անտեսանելի ձեռքի» հայեցակարգը Շուկայի գործառույթները եվ հիմնական սկզբունքները	2	գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
3.	ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ	Պահանջարկը եվ դրա մեծության վրա ազդող գործոնները: Պահանջարկի օրենքը եվ կորը Առաջարկը եվ դրա մեծության վրա ազդող գործոնները: Առաջարկի օրենքը եվ կորը Շուկայական հավասարակշռություն:	2	գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
4.	ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ՎԱՐՔԱԳԾԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ	Սահմանային օգտակարության տեսությունները Սպառողական վարքի էությունը եվ դերը պահանջարկի ձևավորման գործում:	2	գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը

		Անտարբերության կորերը: Բյուջետային սահմանափակումը և սպառողի հավասարակշռությունը Սպառողի և արտադրողի ավելցուկը			
5.	ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԾԱԽՔԵՐԸ ԵՎ ՇԱՀՈՒՅԹԸ	Ծախքերը, դրանց էությունը, կառուցվածքը և դասակարգումը Շահույթի տնտեսագիտական էությունը և գործառույթները: Շահույթի աղբյուրների տարբեր մեկնաբանումները	2	գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
6.	ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ: ՄՐՑԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԴՐԱ ՏԱՐԱՏԵՍԱԿՆԵՐԸ	Ձեռնարկությունը և դրա էությունը Ֆիրման շուկայական հարաբերությունների համակարգում: Արտադրության գործոնների շուկան և առանձնահատկությունները Մրցակցությունը և դրա տարատեսակները:	4	գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
7.	ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՇՈՒԿԱՆ ԵՎ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԸ	Աշխատանքի շուկա. գործառույթները և մեխանիզմը: Աշխատանքի առաջարկի և պահանջարկի կորերը Աշխատավարձի էությունը, մակարդակը և դինամիկան	2	գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը

8.	ԿԱՊԻՏԱԼԻ ՇՈՒԿԱՆ ԵՎ ՏՈԿՈՍԸ	Կապիտալ. Գործառույթների և մեկնաբանումների տարբերակումը: Ձեռնարկատիրական կապիտալի ձևավորումը Հիմնական և շրջանառու կապիտալ, դրանց շրջապտույտը, պտույտը և ամորտիզացիան Տոկոսի էությունը, դինամիկան և գործոնները	2	գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
9.	ՀՈՂԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ՇՈՒԿԱՆ ԵՎ ՀՈՂԱՅԻՆ ՌԵՆՏԱՆ	Հողային ռեսուրսների առաջարկի սահմանափակությունը: Սահմանային արտադրողականության տեսությունը և հողային ռենտան:	2	գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
10.	ՁԵՌՆԵՐԵՑՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ	Ձեռներեցություն. տնտեսագիտական բովանդակությունը, հատկանիշները և տեսակները: ձեռնարկատիրական ռիսկ Ձեռներեցության կազմակերպման հիմնական ձևերը	2	գրավոր - բանավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը

12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[11]
1.					
2.					

12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը[12]	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն[13]
1.	Ծախքերի տեսություն		Ռեֆերատ և տեստերի կազմում	Գործնական պարապմունքների ժամերին	գրավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
2.	Շահույթի տեսություն		Ռեֆերատ և տեստերի կազմում	Գործնական պարապմունքների ժամերին	գրավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը
3.	Կապիտալի տեսություն		Ռեֆերատ և տեստերի կազմում	Գործնական պարապմունքների ժամերին	գրավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը

[11] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն
[12] Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը
[13] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

4.	Ռենտայի տեսություն:		Ռեֆերատ և տեստերի կազմում	Գործնական պարապմունքների ժամերին	գրավոր	*-բոլոր թեմաների համար օգտագործել նշված գրականությունը

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում[14]

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Համակրգչային լսարաններ՝ ֆ3, ֆ4,ֆ 5
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	Լսարաններ՝ ֆ41, ֆ43

[14] Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[15]:

Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է <u>Ստուգարքով:</u> Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 ստուգման միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

14.2. Գնահատման չափանիշները[16].

- Տեսական գիտելիքները:
- Գործնական աշխատանքները:
- Սեմինար պարապմունքները:
- Լաբորատոր աշխատանքները:
- Ինքնուրույն աշխատանքը:

---

[15]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

[16] Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ 101801.00.6, Սերվիս
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 101801.01.6, Սերվիս
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ Սերվիսի բակալավր
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ԷԻԿ/բ-194, Տնտեսագիտության հիմունքներ			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	42	Դասախոսություն	20
			Սեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	22
	Ինքնուրույն	48		
	Ընդամենը	90		
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	*Դասընթացի նպատակ է՝* ▪ Տնտեսագիտության տեսության զարգացման օրինաչափությունններրի վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին: ▪ Արտադրող-սպառող փոխգործունեության չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ: ▪ Միկրո և մակրոտնտեսական ցուցանիշների և դրանց առանձին-առանձին համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից: ▪ Կարճաժամկետ և երկարաժամկետ հատվածներում կոնկրետ տնտեսական իրավիճակների վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* • իմանա թե ինչպես են դրսևորվում դասընթացի ճանաչողական, մեթոդաբանական, գործնական և կանխատեսման ֆունկցիաների տեսական հիմունքները • իմանա ինչպես են դրսևորվում և կիրառվում ընդհանուր ճանաչողական ֆունկցիաների ուսումնասիրման մեթոդական հիմքները *Հմտություն* • տիրապետի տնտեսական աճի և տնտեսական			

	հավասարկշռության, լրիվ զբաղվածության և արժեզրկման հետազոտության մեթոդներին *Կարողունակություն* • կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում, • կարողանա որոշել դասընթացի առանձին թեմաների փոխադարձ կապն ու օրգանական միասնությունը հասարակության զարգացման տարբեր փուլերում • կարողանա տնտեսագիտության տեսության դասընթացի ուսումնասիրությա ընթացքում ձեռք բերած տեսական գիտելիքների շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ
Դասընթացի բովանդակությունը	<u>Թեմա 1</u> ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԵՎ ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ ՀԱՄԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ▪ Պահանջմունքները և դրանց դասակարգումը ▪ Բարիքը և դրա տարբեր դասակարգումները: Բարիքների արտադրությունը, բաշխումը, փոխանակությունը և սպառումը ▪ Տնտեսական ռեսուրսները և դրանց սահմանափակությունը: Տնտեսական ընտրություն ▪ Արտադրության գործոնները, դրանց փոխներգործությունն ու համակցությունը: Արտադրական ֆունկցիա (նախնական ծանոթացում) ▪ Արտադրական հնարավորությունների և տնտեսական արդյունավետությանկորը: Լրացուցիչ ծախքերի աճի օրենքը ▪ Տրանսակցիոն ծախսեր <u>Թեմա 2</u> ՇՈՒԿԱՅԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԲՈսսՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ▪ Շուկայական տնտեսության ձևավորման նախադրյալները եվ ընդհանուր տարրերը: Դասական լիբերալիզմը եվ «Անտեսանելի ձեռքի» հայեցակարգը ▪ Շուկայի գործառույթները եվ հիմնական սկզբունքները ▪ Շուկայի դասակարգման հիմնական մոտեցումները եվ կառուցվածքը: շուկայի դրական եվ բացասական կողմերը <u>Թեմա 3</u> ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ▪ Պահանջարկը եվ դրա մեծության վրա ազդող գործոնները: Պահանջարկի օրենքը եվ կորը ▪ Առաջարկը եվ դրա մեծության վրա ազդող գործոնները: Առաջարկի օրենքը եվ կորը ▪ Շուկայական հավասարակշռություն: Շուկայական հավասարակշռության գինը եվ դրա գործառույթը ▪ Առաջարկի եվ պահանջարկի գնային ճկունության տեսությունը

	<u>Թեմա 4</u> ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ՎԱՐՔԱԳԾԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ▪ Սահմանային օգտակարության տեսությունները ▪ Սպառողական վարքի էությունը և դերը պահանջարկի ձևավորման գործում: Անտարբերության կորերը: Բյուջետային սահմանափակումը և սպառողի հավասարակշռությունը ▪ Սպառողի և արտադրողի ավելցուկը <u>Թեմա 5</u> ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԾԱԽՔԵՐԸ ԵՎ ՇԱՀՈՒՅԹԸ ▪ Ծախքերը, դրանց էությունը, կառուցվածքը և դասակարգումը ▪ Շահույթի տնտեսագիտական էությունը և գործառույթները: Շահույթի աղբյուրների տարբեր մեկնաբանումները <u>Թեմա 6</u> ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ: ՄՐՑԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԴՐԱ ՏԱՐԱՏԵՍԱԿՆԵՐԸ: ՄՐՑԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀԸ ▪ Ձեռնարկությունը և դրա էությունը ▪ Ֆիրման շուկայական հարաբերությունների համակարգում: ▪ Արտադրության գործոնների շուկան և առանձնահատկությունները ▪ Մրցակցությունը և դրա տարատեսակները: Մրցակցություն և մենաշնորհի (մոնոպոլիա) ▪ Ֆիրմայի տնտեսական հավասարակշռությունը կատարյալ և ոչ կատարյալ մրցակցության պայմաններում <u>Թեմա 7</u> ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՇՈՒԿԱՆ ԵՎ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԸ ▪ Աշխատանքի շուկա. գործառույթները և մեխանիզմը: Աշխատանքի առաջարկի և պահանջարկի կորերը ▪ Աշխատավարձ. էությունը, մակարդակը և դինամիկան <u>Թեմա 8</u> ԿԱՊԻՏԱԼԻ ՇՈՒԿԱՆ ԵՎ ՏՈԿՈՍԸ ▪ Կապիտալ. Գործառույթների և մեկնաբանումների տարբերակումը: Ձեռնարկատիրական կապիտալի ձևավորումը ▪ Հիմնական և շրջանառու կապիտալ, դրանց շրջապտույտը, պտույտը և ամորտիզացիան ▪ Տոկոսի էությունը, դինամիկան և գործոնները <u>Թեմա 9</u> ՀՈՂԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ՇՈՒԿԱՆ ԵՎ ՀՈՂԱՅԻՆ ՌԵՆՏԱՆ ▪ Հողային ռեսուրսների առաջարկի սահմանափակությունը: Սահմանային արտադրողականության տեսությունը և հողային ռենտան: Դիֆերենցիալ հողային ռենտա

	▪ Հողի գինը՝ որպես կապիտալային ակտիվ __Թեմա 10__ ՁԵՌՆԵՐԵՑՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ▪ Ձեռներեցություն. տնտեսագիտական բովանդակությունը, հատկանիշները եվ տեսակները: Ձեռնարկատիրական ռիսկ ▪ Ձեռներեցության կազմակերպման հիմնական ձեվերը, դրանց առավելություններն ու թերությունները
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	**15. Գնահատում** Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝ ▪ կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը, ▪ իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման: Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[17]: **15.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝** ▪ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝առավելագույնը 20 միավոր, ▪ գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր, ▪ ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր, ▪ դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40

[17]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

	միավոր, ▪ ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր։ **15.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.** Դասընթացն ամփոփվում է <u>քննությամբ:</u> Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Գ. Կիրակոսյան «Տնտեսագիտության տեսություն» Երևան 2009թ. 2. Գևորգյան Մ.Ա. «Տնտեսագիտության տեսություն» Երևան 1998թ. 3. Գոռթնի Դ. Ջեյմս, Ռիչարդ Լ. Ստրոուպ, Ա.Հ.Սթուղենմունդի, Ռասել Ս. Սոբելի «Տնտեսագիտություն: Մասնավոր և հասարակական ընտրություն:» Թարգմանություն՝ գլխ. խմբագիր պրոֆ.Գ. Կիրակոսյան Երևան 1999թ. 4. Թովմասյան Ռ.Ա. «Տնտեսագիտության տեսություն» Երևան 2006թ. 5. Խաչատրյան Գ. Հ. «Տնտեսագիտության տեսություն» Երևան 2007թ. 6. Ղուշչյան Հ. Բ. «Մակրոէկոնոմիկա» Երևան 1992թ. 7. Մարկոսյան Ա., Սաֆարյան Ռ. «Շուկայական տեսության հիմնախնդիրները» Երևան 2002թ. 8. «Մենեջմենթ» Յ.Մ, Սուվարյանի խմբ. Երևան 2002թ Լրացուցիչ- 1. Войтов А. Г. „Экономика. Общий курс“ (фундаментальная теория экономики). Учебник М. 2003 2. Гугасян Г. М. „ Экономическая теория. Ключевые вопросы.“ Учебник М. 2004 3. Липсиц И.В. . „ Экономика. Учебник для вузов“: М.2004 4. Макконелл К.Р. Брю С.Л. Экономикс: Принципы,проблемы и политика. В 2-х томах. М.1996 5. Носов С.С. « Экономическая теория Краткий курс.» М.2001 6. Носов С.С. „ Основы Экономики.“ Учебник М. 2004 7. Основы экономической теории. Курс лекции Под общ. ред. А.А.Кочеткова М.2004 8. Раúзберг Б. А. „ Основы Экономики.“ Учебник пособие. М. 2000 9. Стенлейк Дж.Ф. . „ Экономикс для начинающих. “ М.1994 10. „ Экономическая теория.“ Учебник. Под ред. Камаева В. Д. М. 2000 11. „ Экономика. .“ Учебник под ред. А.С.Булатова М.2001 12. Янова В.В. „ Экономика. .“ Учебник М.2007